

Oddíl E – učební osnovy
VIII.1.A

KOŘENY EVROPSKÉ KULTURY

Charakteristika předmětu: KOŘENY EVROPSKÉ KULTURY

v nižším stupni osmiletého studia

Obsah předmětu

Vzdělávací obsah předmětu vychází ze vzdělávací oblasti Člověk a společnost Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Využívá spolupráce s ostatními předměty, především literaturou, zeměpisem, výtvarnou a dramatickou výchovou, připravuje studenty pro další studium dějepisu, společenskovědních, jazykových a estetických oborů.

Vybavuje studenta znalostmi a dovednostmi potřebnými pro jeho aktivní zapojení do života v demokratické společnosti, pomáhá mu orientovat se v současném kulturním světě.

V kořenech evropské kultury jsou různými formami realizována všechna průřezová témata, která jsou integrována do předmětu nebo se stávají součástí krátkodobých projektů realizovaných v předmětu nebo víceoborově. Konkrétní zařazení je uvedeno v poznámkách a očekávaných výstupech v rozpracovaném vzdělávacím obsahu.

Časové vymezení předmětu

	vyučovací hodina	cvičení
prima	3	X
sekunda	X	X
tercie	X	X
kvarta	X	X

Organizace výuky

Kořeny evropské kultury jsou zařazeny do učebního plánu primy, předmět je vyučován v celé třídě s využitím odborné učebny pro výuku společenskovědních předmětů, vybavené audiovizuální technikou, připojením k internetu a odbornou knihovnou. K výuce předmětu je využíván školní učební text Kořeny evropské kultury zpracovaný formou pracovních listů s tvůrčími i vědomostními úkoly a s výkladovou částí doplněnou ilustračními materiály.

Součástí předmětu je plnění dlouhodobějších tvůrčích či výzkumných úkolů a dramatizací. Výuka předmětu je doplněna exkurzí do Národní galerie (v době adventní), dílnami Antické mýty, Občanská společnost a škola (Akce BIPO) a Den památky obětí holocaustu (leden) a jednodenní odbornou exkurzí (chrám, klášter, patroni Čech - červen).

Výchovné a vzdělávací strategie

Vzdělávání v předmětu kořeny evropské kultury významně přispívá k utváření a rozvoji klíčových kompetencí studentů nejen tím, že získávají historické povědomí o základech vlastní kultury a civilizace, orientují se v křesťanské etice, tradicích i umělecké symbolice, ale zároveň se učí zpracovávat a využívat historické zkušenosti v přítomnosti.

Předmět přitažlivou formou vede studenty k uvědomění si vlastní kulturní identity, probouzí v nich zájem o nejstarší dějiny lidstva, prostřednictvím antické a biblické mytologie je učí chápat myšlenkový vývoj lidí a jejich představ i názorů na svět, seznámením s křesťanstvím vysvětluje evropské kulturní základy.

Prostřednictvím předmětu se studenti učí pracovat s primárními i sekundárními prameny, učí se dějinné jevy transformovat a aktualizovat, historickým příkladem jsou vedeni ke všem základním principům chování demokratického občana, k úctě, toleranci, respektu a komunikativní slušnosti.

Kompetence k učení

při plnění pracovních úkolů společně vyhledáváme správné odpovědi v odborné literatuře, atlasech a encyklopediích, získané informace třídíme, porovnáváme a zobecňujeme, vybíráme základní údaje a ty dále zpracováváme formou diskuzních příspěvků, her a soutěží pro spolužáky

při přípravě dramatizací vyhledáváme údaje potřebné pro zvládnutí obsahové i formální stránky scény, dbáme na to, aby všechny složky byly v rovnováze, porovnáváme historické reálie se současností, podobně postupujeme i při výtvarném ztvárnění historických dějů

v antické mytologii a biblické dějepřevě společně vyhledáváme symboly, které se dosud objevují v jazykové komunikaci (rčení, přirovnání...) nebo umění a díky pochopení historického základu se učíme jim porozumět

při poznávání historie a mytologie podporujeme postupné osvojování nových termínů na základě odvození od slov běžně užívaných nebo od termínů objevujících se v jiných vědních oborech (heliocentrismus, psychologie) nebo oblastech života (Achillova pata), studenti chápou význam užití termínu v historické souvislosti (odysea)

při popisu i hodnocení historických jevů dbáme na užívání přesných označení a termínů tak, aby se staly součástí aktivní slovní zásoby studentů

učíme studenty získané poznatky porovnávat se znalostmi získanými v jiných oborech (báje o stvoření v literatuře, dějepisu, zeměpisu; kalendář a letopočet v dějepisu, matematice, zeměpisu...)

všechny dějinné poznatky porovnáváme se současností (Desatero a dnešní zákony a morálka, vztah rodičů a dětí v antice a současnosti...)

vedeme studenty k chápání toho, proč se učí dějepisu, při každém historickém jevu odvozujeme, jak se promítá do současnosti i budoucnosti (křesťanství v antice a dnes, antické a dnešní divadlo...)

dramatizacemi, prací s pracovním sešitem, hrami a soutěžemi probouzíme u studentů pozitivní vztah k učení, vedeme je k samostatnému řešení problému a prezentaci výsledků vlastní práce

společně hodnotíme každé studentské vystoupení i týmovou práci, student hodnotí sám sebe kriticky, ale bez sebepodceňování, ostatní při hodnocení dbají na vyzdvížení pozitiv, při negativěch hledáme společně cestu k nápravě

o práci individuální i týmové vedeme diskuzi, jejíž závěry konkretizujeme jak pro autory hodnoceného díla, tak pro posluchače a hodnotitele z řad spolužáků, při hodnocení i sebehodnocení se zaměřujeme na všechny složky (obsah, forma projevu, aktivizační prvky...)

vedeme studenty k dobrovolné účasti v historických soutěžích (Moje město Liberec)

Kompetence k řešení problémů

při práci v hodinách okamžitě společně řešíme jakýkoliv problém plynoucí z nepochopení látky, nekázně či nepozornosti tak, aby se situací zabýval jedinec, jehož se týká, v součinnosti s třídním kolektivem

při řešení výukových a výchovných problémových úloh využíváme konzultací studentů, jak vzájemných, tak s vyučujícími či spolužáky starších ročníků, pracujeme s odbornou literaturou, internetovými zdroji, využíváme i starších poznatků a zkušeností, exkurzí atp. (návštěva baziliky s klášterem je důkazem využití všech zdrojů při řešení zadaných problémových úkolů)

shromážděné informace a postřehy hodnotíme, porovnáváme a třídíme podle potřeby zadaného úkolu a učíme studenty vytvářet různé varianty řešení, které dále vyhodnocujeme a vybíráme z nich ty nejefektivnější – základem postupu zůstává diskuze nad každým krokem

při společných i individuálních činnostech vedeme studenty k tomu, aby uměli vysvětlit a zhodnotit každý svůj názor, aby o něm diskutovali a byli schopni při polemice věcně a správně argumentovat

Kompetence komunikativní

v průběhu každé činnosti vedeme studenty k tomu, aby komentovali a vysvětlovali svá stanoviska, na kladené otázky odpovídali souvisle, své myšlenky logicky řadili

při dramatizacích a hrách sestavujeme společně se studenty osnovu vždy tak, aby vystihovala zobrazovaný jev, a současně dbáme na to, aby herecký projev byl zřetelný a srozumitelný, doplněný odpovídající pohybovou a mimickou složkou

v průběhu diskuze dbáme na to, aby se studenti vzájemně poslouchali a reagovali na tvrzení ostatních

historické látky využíváme k pochopení a prožití uměleckých děl studenty (antické a biblické náměty a symboly ve výtvarném umění nebo literatuře)

vedeme studenty k tomu, aby své komunikativní dovednosti efektivně využívali ke spolupráci s ostatními, aby byli ochotni se domluvit, naslouchat si a respektovat druhého

Kompetence sociální a personální

všechny sociální a personální kompetence rozvíjíme při každé činnosti, protože hodiny kořenů evropské kultury jsou založeny především na vzájemné spolupráci, komunikaci a respektování; skupinová práce je jejich běžnou součástí, proto je logické, že se při ní studenti učí spolu vzájemně plnit daný úkol, tvořit společné dílo

prací ve skupině učíme studenty spolupráci, rozvíjíme jejich schopnost rozdělit si úkoly a efektivně si práci zorganizovat, podporujeme vědomí, že bez znalosti a dodržování pravidel společné práce nelze stvořit kvalitní společné dílo

častou společnou prací přispíváme k otevřenějšímu přístupu studenta, který se nebojí požádat o pomoc a zároveň je sám ochoten nezištně pomoc poskytnout při společných aktivitách komentujeme přípravu výsledného produktu a diskutujeme se studenty o průběhu a výsledcích práce

posilujeme studentovu sebedůvěru, odpovědnost za vlastní jednání i organizační schopnosti

Kompetence občanské

občanské kompetence plníme v průběhu každé hodiny kořenů evropské kultury při seznámení s historickými i mytologickými jevy studenti poznávají mnoho kulturních odlišností v jednání předků, proto je učíme na historických příkladech pochopit, jak důležitý a nezbytný je respekt k druhému, snaha o pochopení jeho odlišností i uvědomění si vlastních specifik

díky dobré orientaci v minulosti umožňujeme studentům důkladné a logicky podložené pochopení základních zákonných i společenských norem (Desatero, morální kodex starověku, středověku i novověku)

křesťanskými tradicemi umocňujeme úctu studentů k národním tradicím seznámením s kořeny evropské kultury pokládáme základy pro studentské pochopení kulturního a historického dědictví, prohlubujeme pozitivní vztah k uměleckým dílům a smysl pro kulturu a tvořivost

Kompetence pracovní

při všech aktivitách v hodinách dodržujeme vymezená pravidla a plníme své povinnosti a závazky, vyučující vždy v součinnosti se studenty prostřednictvím dějinného poznání vedeme studenty k ochraně kulturních a společenských hodnot

Rozpracování vzdělávacího obsahu vyučovacího předmětu

P R I M A		
Učivo	Očekávané výstupy	Poznámky

<p>Člověk v dějinách úvod do studia dějepisu výchozí pojmy prameny historického poznání historická věda</p>	<p><i>student si uvědomuje odraz dějin v každodenním životě na základě vlastní zkušenosti (umění, politika, cestování, vynálezy...) a na základě konkrétních situací odvodí význam studia dějin pro člověka</i> <i>rozpozná důležitost studia dějepisu (společenský a politický systém, architektura, křesťanská morálka...)</i> <i>díky pochopení významu dějepisu lépe analyzuje vlastní postoje a hodnoty analyzuje potřebu člověka vysvětlit si vlastní minulost (báje o stvoření světa, víra v nadpřirozené jevy)</i> <i>vymezí pojem „historický pramen“, uvede jeho konkrétní příklady nejvhodnější pro výzkum jednotlivých historických období, správně rozlišuje historické prameny podle funkce a vzniku</i> <i>ví, co může najít v primárních, co v sekundárních pramenech, chápe rozdíl mezi písemným, hmotným, zvukovým pramenem a literaturou</i> <i>správně se orientuje při vyhledávání jednotlivých typů pramenů a ví, jak s nimi pracovat (archivy, muzea, pramenné edice), orientuje se v odborné literatuře (vyhledávání podle hesla, obsahu, práce s poznámkou a odkazem)</i> <i>chápe nutnost kritického přístupu k historickým pramenům</i> <i>uvědomuje si nutnost chránit historické památky a jejich význam pro společnost</i> <i>respektuje stanovená pravidla práce</i></p>	<p>Součástí obsahu učiva je připomenutí významných dní a výročí</p> <p>Předmět využívá učivo a poznatky z krátkodobých aktivit a dílen: Občanská společnost a škola (realizován v rámci výjezdové výuky v září) Den památky obětí holocaustu (leden)</p> <p>Realizována PT Osobnostní a sociální výchova (hodnoty, postoje), Výchova demokratického občana (škola-model otevřeného partnerství), Environmentální výchova (ochrana památek), Mediální výchova (kritické čtení)</p>
---	---	--

<p>Vznik vesmíru a života na Zemi poznávání vesmíru vývoj života na Zemi, vývoj člověka vznik civilizace a její rysy kultura a její kořeny</p>	<p><i>student správně chápe základní historické pojmy, přesně je vysvětlí a adekvátně používá (historie, kultura, civilizace, epocha...) kriticky rozlišuje jednotlivé teorie o vzniku života vymezí pojmy civilizace a kultura, na konkrétních příkladech uvede proměny civilizace a kultury v čase</i></p>	<p>Průnik s učivem zeměpisu</p>
<p>Historické epochy a etapy základní rysy historických epoch rozdíl mezi epochou a etapou periodizace dějin, její zaznamenání</p>	<p><i>student rozpozná souslednost a následnost dějů, je schopen představit si rozdíly absolutních časových úseků (miliony, tisíce, stovky let) správně odliší historickou epochu, etapu a událost epochy chronologicky seřadí, charakterizuje jejich odlišnosti a základní rysy, vnitřně je rozčlení chápe periodizaci dějin a důvody její odlišnosti v obecném a národním pojetí</i></p>	
<p>Představy člověka o vzniku světa báje o stvoření světa</p>	<p><i>student akceptuje existenci různých teorií o vzniku světa a vidí jejich nedostatky nachází vztah mezi mýty, bájemi a historickou vědou uvědomuje si odlišné vnímání světa v dávnověku a dnes a rozmanitost názorů na jeho vznik</i></p>	<p>Realizováno PT Multikulturní výchova (odlišné myšlení a vnímání světa) Využití znalostí učiva literatury</p>
<p>Měření času potřeba člověka měřit čas vznik a vývoj kalendáře typy kalendářů</p>	<p><i>student si uvědomuje nutnost měření času pro člověka, odvodí principy vedoucí ke vzniku kalendáře chápe odlišnost mezi kalendářem lunárním a solárním rozlišuje cyklické a lineární vnímání času zhodnotí význam lunárního kalendáře pro starověkou společnost a vystihne shody a rozdíly mezi kalendáři v různých oblastech světa, zná historické kořeny našeho kalendáře správně určuje století, tisíciletí i desetiletí</i></p>	<p>Využití znalostí učiva zeměpisu Užití matematického aparátu</p>

<p>Vznik a vývoj písma potřeba grafického dorozumívání předchůdci písma typy písma nejstarší písma světa psací náčiní a materiály</p>	<p><i>student si uvědomuje klíčový význam písma v dějinách rozliší předchůdce písma od jeho nejstarších typů, ty rozpozná a charakterizuje popíše obecný mechanismus zjednodušování písma od obrázkového až po hláskové uvede nejstarší literární památky vidí vztah mezi složitostí učení písma a vysokým společenským postavení písařů ve starověkých společnostech má základní poznatky o psacích materiálech a náčiní</i></p>	
<p>Nejstarší civilizace světa starověký Egypt a jeho kultura starověká Mezopotámie kultura antického Řecka a Říma sedm divů světa archeologické památky starověku</p>	<p><i>student odvodí základní rysy lidské civilizace na základě uvědomění si rozdílu mezi pravěkem a starověkem a vlivu přírodního prostředí na vznikající rozdíly ve vývoji společnosti chápe souvislost mezi různými specifickými přírodními podmínkami a politickým vývojem jednotlivých států na základě studia hlavních rysů starověkých civilizací postihne jejich přínos dnešku, zná nejvýznamnější starověké hmotné a písemné památky na základě komparace pochopí odlišnosti ve vývoji starověkých civilizací tím, že sám vymezuje shody a rozdíly v ekonomice, kultuře, politice... vyjmenuje nejdůležitější archeologické památky, jejich význam pro tehdejší civilizace, přesně geograficky je vymezí na dnešní mapě světa</i></p>	<p>Realizována PT Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (kořeny a zdroje evropské civilizace), Multikulturní výchova (kořeny kulturní odlišnosti) a Environmentální výchova (přírodní podmínky civilizací)</p> <p>Využití znalostí učiva zeměpisu</p>

<p>Antická mytologie postavy řecké i římské mytologie významná mytologicko-epická díla antiky</p>	<p><i>student se orientuje ve starověké a antické mytologii, rozlišuje hlavní božstva podle atributů a patronace</i> <i>na příkladu různých bohů vystihne náboženské představy člověka a jejich vliv na tehdejší společnost</i> <i>dramatizací mytologického příběhu rozvíjí svou kreativitu a vnímá báji vícesmyslově</i> <i>analyzuje cizí a zprostředkovaně i vlastní postoj v příběhu i k příběhu</i> <i>analýzou jednání bájných postav a vlivu mýtů na společnost získává povědomí o pojmech spolehlivost, respekt, spravedlnost</i> <i>chápe úzké sepětí antické mytologie s evropským výtvarným uměním, literaturou i jazykem (rčení, přirovnání)</i> <i>zhodnotí odkaz antické mytologie pro dnešní svět a dokáže využít získané poznatky k charakteristice a pochopení díla s antickými motivy</i></p>	<p>Realizováno PT Osobnostní a sociální výchova (kreativita, hodnoty, postoje, etika)</p> <p>Využití znalostí učiva zeměpisu, literatury, výtvarné a dramatické výchovy</p>
<p>Advent a Vánoce křesťanské i pohanské zvyky a tradice kořeny adventních a vánočních svátků</p>	<p><i>student rozumí tradicím adventu a Vánoc i jejich křesťanským a pohanským kořenům</i> <i>vysvětlí podstatu svátků, začlení je do širšího historického kontextu a zhodnotí jejich význam pro soudobou civilizaci</i> <i>zná adventní a vánoční zvyky a tradice evropských národů</i></p>	<p>Téma je doplněno jednodenní exkurzí do Národní galerie v Praze (Advent a Vánoce ve výtvarném umění)</p> <p>Realizováno PT Výchova k myšlení v globálních a evropských souvislostech</p>

<p>Bible – Starý zákon význam Bible pro křesťanství, judaismus i slám vznik a vývoj Bible, její jazyk členění Bible Starý zákon příběhy Starého zákona kniha jako morální kodex starověké dějiny hebrejského národa starozákonní postavy a proroci</p>	<p><i>student chápe význam Bible jako historického pramene objasní vznik Starého zákona a jeho význam pro tehdejší civilizaci</i> <i>na konkrétních příkladech připomene význam hebrejské a křesťanské starozákonní tradice pro dnešní svět</i> <i>zná hlavní starozákonní příběhy a postihuje jejich symboliku</i> <i>vnímá kulturní význam Bible a její aktuálnost v současném světě umění a etiky</i> <i>na základě biblického studia chápe kořeny lidských vztahů, práv i empatii</i> <i>dramatizací příběhu rozvíjí své komunikativní dovednosti</i> <i>diskuzí při zobecnění příběhů rozvíjí kooperaci i kompetici, učí se řešit problémy v mezilidských vztazích</i> <i>analýzou Desatera rozvíjí své etické a právní vědomí</i> <i>prostřednictvím sledování vztahů starozákonních postav chápe historické kořeny společenského řádu, norem, morálky</i></p>	<p>Realizována PT Osobnostní a sociální výchova (mezilidské vztahy, komunikace, kooperace, rozhodování, etika), Výchova demokratického občana (demokratické vztahy)</p> <p>Využití znalostí učiva zeměpisu, literatury, dramatické a výtvarné výchovy</p>
<p>Judaismus židovské zvyky a tradice příběhy a legendy židovské Evropy</p>	<p><i>student na základě znalostí biblické dějepavy chápe historické kořeny i současné odlišnosti křesťanství a judaismu</i> <i>rozpozná základní specifika židovské kultury, zhodnotí jejich vliv na osud židů v dějinách</i> <i>zná základní zvyky a tradice židovského národa</i></p>	<p>Realizována PT Výchova k myšlení v globálních a evropských souvislostech, Multikulturní výchova (rovnocennost kultur, vstřícný postoj k odlišnostem)</p>

<p>Počátky křesťanství Bible - Nový zákon evangelia, život a skutky Ježíše Krista Velikonoce kořeny svátků, zvyky a tradice šíření křesťanství misijní činnost apoštolů prvotní křesťanské komunity křesťanství v římské říši, jeho legalizace význam křesťanství ve středověku rozštěpení křesťanské církve, reformace</p>	<p><i>student vysvětlí okolnosti vzniku Nového zákona, zhodnotí osobnost Ježíše Krista, jeho význam pro tehdejší i dnešní společnost hlásící se k jeho tradici objasní historickou podstatu Velikonoc, podstatu velikonočních zvyků a tradic, jejich význam pro dnešní společnost vysvětlí vztah křesťanů k římskému státu a význam prvotní církevní organizace a misijní činnosti pro pozdější fungování křesťanských církví na základě novozákonních příběhů chápe odlišnost křesťanství, ví, jakými cestami se toto náboženství rozšířilo, a chápe důvody jeho rychle rostoucí „popularity“ v Evropě i jeho zásadní vliv na utváření středověké a novověké Evropy i formování mezilidských vztahů rozumí základním pojmům souvisejícím s dějinami křesťanství v kontextu historickém i současném (misie, christianizace, kanonizace, liturgie, pontifikát...)</i></p>	<p>Realizována PT Osobnostní a sociální výchova (mezilidské vztahy) Výchova k myšlení v globálních a evropských souvislostech</p> <p>Využití znalostí učiva zeměpisu, literatury, dramatické a výtvarné výchovy</p>
<p>Křesťanská liturgie základní liturgické obřady liturgický rok chrám a jeho členění, výzdoba</p>	<p><i>student na základě pochopení historických kořenů správně odlišuje pojmy náboženství, církev, křesťanství, katolicismus, protestanti atp. na konkrétních existujících příkladech popíše chrám, funkci jeho jednotlivých částí, základní symboliku a význam církevních obřadů uvědomuje si vliv křesťanství na dnešního člověka (morálka, společenské vazby, umění, komunikace) a vysvětlí křesťanské tradice „běžných“ společenských jevů</i></p>	<p>Téma je doplněno jednodenní odbornou exkurzí zaměřenou na chrámovou a klášterní architekturu, interiér chrámu a kláštera</p> <p>Využití znalostí učiva výtvarné výchovy</p>

<p>Světcí kanonizace atributy svatých patroni Čech a Evropy</p>	<p><i>student vysvětlí význam světce a atributu na konkrétních příkladech z Čech zhodnotí jejich význam pro národní dějiny a identitu rozvíjí své povědomí o celoevropských tradicích seznámením se s patrony Evropy</i></p>	<p>Realizováno PT Výchova k myšlení v globálních a evropských souvislostech Využití znalostí učiva literatury a výtvarné výchovy</p>
<p>Další světová náboženství islám buddhismus hinduismus</p>	<p><i>student získá základní poznatky o dalších světových náboženstvích, rozpozná základní rozdíly mezi jednotlivými náboženstvími, vysvětlí jejich podstatu a najde příklady zemí, kde se vyznávají porovná je se znalostmi o křesťanství a následně využije v diskuzi o aktuálních náboženských otázkách a problémech ve světě na světová náboženství pohlíží s respektem, „očima druhého“ analyzuje cizí postoje a hodnoty a usiluje o jejich pochopení uznává rovnocennost všech vyznání, má vstřícný postoj k odlišnostem jiných náboženských kultur a respektuje je</i></p>	<p>Realizována PT Osobnostní a sociální výchova (empatie a pohled na jiný svět), Výchova k myšlení v globálních a evropských souvislostech, Multikulturní výchova</p>

VIII.1.A – Kořeny evropské kultury

Doctrina - Podještědské gymnázium, s.r.o.